LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE HANKINTAMENETTELYÄ KOSKEVAKSI LAINSÄÄDÄNNÖKSI

Asia: HE 108/2016 vp Hallituksen esitys eduskunnalle hankintamenettelyä koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunnan ympäristövaliokunta on pyytänyt Climate Leadership Councililta (jäljempänä *CLC*) kirjallista lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle hankintamenettelyä koskevaksi lainsäädännöksi (jäljempänä *hankintalakiesitys*). CLC:n lausunnossa otetaan kantaa julkisiin hankintoihin koskien ilmastoystävällisten ratkaisujen käyttöönottoa ja samalla kotimaisen osaamisen kehittymistä ja kotimaisten referenssien saamista cleantech-vientiä auttamaan. CLC:n asiantuntija on lisäksi kutsuttu ympäristövaliokuntaan kuultavaksi 28.9.2016. Kiitämme mahdollisuudesta lausua ja tulla kuulluksi asiassa.

Sitran lausunto

CLC:n jäsenorganisaatio Sitra on toimittanut ympäristövaliokunnalle oman lausuntonsa hankintalakiesityksestä. CLC kannattaa Sitran lausunnossaan esittämiä näkemyksiä. Lisäksi haluamme nostaa esiin seuraavat näkökohdat:

1. Elinkaarikustannukset ja ulkoisvaikutukset

On hyvä, että ympäristöön kohdistuvien ulkoisvaikutusten elinkaarikustannuksiin kiinnitetään hankintalakiesityksessä huomiota. Jotta lailla olisi vahvasti ympäristön kannalta positiivinen ohjaava vaikutus, elinkaarivaikutusten huomioimiseen tulee nähdäksemme velvoittaa esitettyä tiukemmin.

Sitra esittää lausunnossaan, että ulkoisvaikutusten elinkaarikustannusten huomioiminen olisi tehtävä julkisissa hankinnoissa aina, kun niiden huomioiminen voidaan perustellusti katsoa kuuluvan hankinnan kohteeseen. Kannatamme tätä esitystä ja lisäksi esitämme, että tilanteissa, joissa tarjousten hinnat ovat lähellä toisiaan, hankinnoissa tulee suosia ympäristön kannalta kestävämpää vaihtoehtoa.

2. Kiertotalouden toimintamallien edistäminen

Hankintalain avulla julkishallinnon toimijoita on mahdollisuus ohjata suosimaan kiertotalouden toimintamalleja. Kestokulutushyödykkeitä kuten erilaisia laitteistoja hankittaessa julkisia hankintayksiköitä tulee ohjata suosimaan palvelupohjaisia malleja suorien tuoteostojen sijaan aina, kun tällaisia vaihtoehtoja on saatavilla. Esimerkiksi valaisimia, kuormalavoja sekä monenlaisia työkoneita on mahdollista hankkia palveluna suoran oston sijaan. Kun kestokulutushyödykkeet hankintaan palveluna, toimittajalla on voimakas kannustin panostaa tuotteiden kestävyyteen, materiaalitehokkuuteen ja huoltovapauteen. Palvelusopimukset myös mahdollistavat laitteistojen uusiokäytön, kierrätyskelpoisten osien talteenoton sekä laitekannan joustavan uusimisen, kun tarjolle tulee ympäristöystävällisempiä tai energiatehokkaampia vaihtoehtoja.

Tilanteissa, joissa hankintaa ei ole mahdollista tehdä palveluna, toimittajilta tulee edellyttää suunnitelmaa kierrätyskelpoisten osien ja materiaalien talteenotosta ja jatkohyödyntämisestä.

Climate Leadership Council ry
c/o Sitra, PL 160 (Itämerenkatu 11-13), 00181 Helsinki

3. Innovaatioiden edistäminen

Yksi hankintalakiesityksen keskeisistä tavoitteista on tukea innovatiivisia hankintoja aiempaa paremmin. Esitys sisältääkin lukuisia hyviä keinoja tämän tavoitteen toteuttamiseksi. Erityisesti 76 § vaihtoehtoisista ja rinnakkaisista tarjouksista on merkittävä edistysaskel. CLC:n näkemyksen mukaan vaihtoehtoisten toteutustapojen sallimisen tulisi kuitenkin olla perussääntö, josta voidaan poiketa ainoastaan erityisen painavista syistä. Tällä tavoin varmistetaan, että esimerkiksi kotimaisilla uusilla ympäristöteknologian innovaatioilla on yhtäläiset mahdollisuudet osallistua kilpailuihin riippumatta siitä, onko hankintayksikkö ollut tietoinen innovatiivisten ratkaisujen olemassaolosta tarjouspyyntöä laatiessaan.

Julkisia toimijoita tulee myös kannustaa avaamaan hallinnassaan oleva julkinen infrastruktuuri, kuten rakennukset, tiet, maa-alueet, julkinen data sekä energia- ja tietoverkot innovatiivisille kokeiluille. Ideoiden testaus sekä kaupallisen tuotteen tai palvelun kehitys voidaan toteuttaa esimerkiksi määräaikaisen palvelusopimuksen avulla. Määräaikaisiin sopimuksiin tulisi sisältyä myös optio kehitetyn tuotteen tai palvelun pidempiaikaisesta hankinnasta. Vastaavanlainen toimintatapa on käytössä Vancouverin kaupungissa Kanadassa, ja tietoa käytännön toteutuksesta ja vaikutuksista on saatavilla.

Hankintayksiköitä tulee kannustaa kehittämään menetelmiä, joiden avulla palkitaan onnistuneista innovatiivisista hankinnoista. Tämä kannustaa hankintayksikköä perehtymään uuteen ratkaisuun syvällisemmin sekä tämän seurauksena lisää kykyä hallita riskejä, joita uusien innovaatioitten käyttöönottoon aina liittyy.

4. Työllisyys- ja investointivaikutukset

Kotimaisille ympäristöteknologia- ja cleantech-yrityksille on tärkeää saada kotimaisia referenssikohteita ja kotimaista kassavirtaa, jotta ne voivat menestyksekkäästi viedä ratkaisujaan myös ulkomaille. Suomalaisen perusteollisuuden kehittämät valmistusmenetelmät edustavat usein ympäristösuorituskyvyltään maailman edistyksellisintä teknologiaa. Kotimaiset referenssikohteet myös synnyttävät paikallisesti uusia työpaikkoja, ohjaavat investointeja Suomeen ja synnyttävät paikallisia toimitusketjuja.

Hankintalakiesityksessä tuleekin ohjata julkisia hankintayksiköitä huomioimaan hankintakriteereinä myös kotimaiset työllisyys- ja investointivaikutukset. CLC:n näkemyksen mukaan tämänkaltainen painotus ei ole ristiriidassa EU:n työvoiman, palvelujen ja tavaroiden liikkuvuutta edistävien periaatteiden kanssa, koska myös Suomen ulkopuolelta tulevien toimittajien on mahdollista täyttää paikalliset työllisyys- ja investointikriteerit.

Helsingissä 26.9.2016

Jouni Keronen

Toiminnanjohtaja

Climate Leadership Council ry